Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · “Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o‘sish sur’atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24320981

ta’minlashning ustivor yo‘nalishlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

1. Кутлимуродов, У. М. (2021). Решения для эффективного использования водных ресурсов в регионах Республики Узбекистан. Символ науки, (3), 14-17.
2. Узбоев, М. Д., & Файзиев, З. Х. (2021). Экономия энергоресурсов, эффективное использование возобновляемых источников энергии. Universum: технические науки, (2-4 (83)), 8-10.

MILLIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI

Ashurov Mahammadjon Sotvoldiyevich
Farg‘ona davlat universiteti, professor

Annotatsiya: maqolada inson kapitali va milliy iqtisodiy barqarorlik orasidagi o‘zaro aloqalarni, inson kapitali, uning rivoji va ahamiyatini yoritish orqali, iqtisodiy barqarorlikni saqlashda inson kapitalining rolini aniqlash, davlatlar uchun inson kapitalini rivojlantirish iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni ta’minlashdagi roli ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: inson kapitali, iqtisodiy barqarorlik, investitsiyalar, ta’lim, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy ta’minot, rivojlanish, ishsizlik.

Inson kapitali mamlakat iqtisodiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Inson kapitali, ya’ni insonning bilim, ko‘nikmalar, malaka va sog‘lik bilan bog‘liq bo‘lgan resurslari, o‘z navbatida ishlab chiqarish jarayonlarida muhim rolь o‘ynaydi. Milliy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda inson kapitali eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Maqsadimiz, inson kapitalining iqtisodiy barqarorlikka bo‘lgan ta’sirini tahlil qilish va uni qanday yo‘nalishlarda oshirish mumkinligini ko‘rsatishdir.

Inson kapitali, asosan, aniq bir jamoaning ishlash qobiliyatini belgilaydi. Bunda bilim, ko‘nikmalar, ma’naviy va jismoniy holatlar muhim ahamiyatga ega. Inson kapitali taraqqiyoti mamlakatning yangilanish, innovatsiya va texnologik rivojlanish salohiyatini oshiradi. Qudratli inson kapitaliga ega mamlakatlar iqtisodiy barqarorlikka erishish yo‘lida faol raqobatlashish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Inson kapitali deganda, insonlarning bilim, ko‘nikma, tajriba, salomatlik va ijodiy imkoniyatlari kabi ularning iqtisodiy faoliyatga qo‘shgan hissasi tushuniladi. Inson kapitali jamiyatning rivojlanishida va iqtisodiyotning barqaror o‘sishida muhim rol o‘ynaydi. Ushbu tushuncha nafaqat iqtisodiyot sohasida, balki ijtimoiy hayotda ham katta ahamiyatga ega.

Inson kapitali – bu insonlarning bilim va ko‘nikmalaridan tashkil topgan resurs bo‘lib, uning rivojlanishi jamiyatning ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotini ta’minlaydi. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, inson kapitali, ya’ni ta’lim olish va sog‘lom turmush tarzini shakllantirishga sarflanadigan investitsiyalar, uzoq muddatda iqtisodiyotning o‘sishiga xizmat qiladi.

Bugungi kunda odamlar nafaqat mehnat bozorida qatnashuvchi aktiv resurs sifatida ko‘rilmoqda, balki ular innovatsiyalar va texnologik o‘zgarishlarni joriy etishda ham markaziy o‘rinni egallaydi. Ma’lumki, biror bir mamlakatning iqtisodiy rivojlanish darajasi uning fuqarolarining bilim va malakasiga, sog‘lig‘iga va ijtimoiy faoliyatga qanchalik investitsiya kiritilishiga bog‘liq.

Inson kapitali iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda yuqori darajadagi ta’lim va sog‘liqni saqlash xizmatlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish, ishsizlikni kamaytirish, ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi. Ta’lim tizimi va ijtimoiy ko‘maklar insonning ijtimoiy fazoda keng imkoniyatlarga ega bo‘lishini ta’minlaydi, bu esa, iqtisodiy barqarorlikning uzluksizligiga hissa qo‘shadi.

Published: 23.12.2024
Cite this article: Ashurov Mahammadjon Sotvoldiyevich (2024). Milliy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda inson kapitalini rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24320981
© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Inson kapitaliga investitsiyalarning ahamiyati juda katta. Davlat va xususiy sektorning ta’lim, kasbiy tayyorgarlik, salomatlik va farovonlik dasturlariga sarflangan mablag‘lar, mamlakatning umumiy iqtisodiy imkoniyatlarini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, inson kapitaliga sarmoya kiritish har bir shaxsning iqtisodiy faolligini oshiradi, natijada ish o‘rinlari ko‘payib, iqtisodiy barqarorlik ta’minlanadi.

Milliy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash uchun davlatlar inson kapitaliga katta e’tibor qaratishlari kerak. Ta’lim va kasbiy tayyorgarlik tizimlarini takomillashtirish, sog‘liqni saqlash tizimini yaxshilash, ish o‘rinlarini yaratish va ijtimoiy ta’minotni kuchaytirish inson kapitaliga bo‘lgan investitsiyalarning samarasini oshirishga qaratilgan asosiy choralardir.

Shu o‘rinda inson kapitalini rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlarini ko‘rsatib o‘tish maqsadga muvofiq, ya’ni:

1. Ta’lim tizimini takomillashtirish. Ta’lim inson kapitalining poydevori hisoblanadi. Yuqori sifatli ta’lim nafaqat malakali ishchi kuchini, balki ijtimoiy ongni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Mamlakatlarda ta’lim sohasiga qilingan sarmoyalar ko‘p hollarda iqtisodiy rivojlanishning asosiy omiliga aylanadi. Shu sababli, har bir mamlakatda ta’lim tizimi doimiy ravishda takomillashtirilishi, yangi o‘quv dasturlari joriy qilinishi va talabalar uchun zamonaviy texnologiyalar bilan ta’minlanishi zarur.

2. Salomatlik va sog‘lom turmush tarsi. Sog‘lom odamlar jamiyatning eng katta boyligidir. Odamlarning salomatligini ta’minlash, kasalliklar bilan kurashish va sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish inson kapitalini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Sog‘lom ishchi kuchi yuqori samaradorlikka ega bo‘lib, iqtisodiyotning rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Sog‘liqni saqlash tizimini yaxshilash va tibbiy xizmatlarni kengaytirish, shu jumladan, profilaktika va sanitar-epidemiologik xizmatlarni takomillashtirish jamiyatning umumiy farovonligini oshiradi.

3. Innovatsion faoliyatni rivojlantirish. Innovatsion faoliyat inson kapitalining rivojlanishiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Texnologiyalar va ilm-fan yutuqlari jamiyatni rivojlantirishning asosiy vositasiga aylangan. Innovatsiyalarni rivojlantirish uchun yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash, ilmiy-texnik salohiyatni oshirish va tadbirkorlikni rag‘batlantirish muhim ahamiyatga ega.

4. Mehnat bozorini moslashtirish. Mehnat bozoridagi o‘zgarishlarga moslashish ham inson kapitalini rivojlantirishning muhim jihatlaridan biridir. Mamlakatda yangi ish o‘rinlarini yaratish, ishchilarni qayta tayyorlash, shuningdek, yoshi kattalar va ayollar uchun imkoniyatlar yaratish mehnat bozorining samarali faoliyatini ta’minlaydi. Shuningdek, ishchilarning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, ularning maoshlarini oshirish va mehnat sharoitlarini yaxshilash zarur.

5. Tashabbuskorlik va tadbirkorlikni rivojlantirish. Inson kapitali faqat davlat tomonidan emas, balki har bir shaxsning o‘z imkoniyatlarini rivojlantirishi orqali ham oshishi mumkin. Tadbirkorlik va ijodkorlikni rag‘batlantirish, yangi bizneslarni boshlash uchun qulay sharoitlar yaratish, innovatsion g‘oyalarni amalga oshirishga yordam beradi. Shuning uchun davlat tomonidan biznesni qo‘llab-quvvatlash, soliq imtiyozlari yaratish va tadbirkorlik madaniyatini shakllantirish muhimdir.

Inson kapitalining rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar esa:

1. Siyosiy barqarorlik va hukumat siyosati. Inson kapitalini rivojlantirishda siyosiy barqarorlik va hukumatning ilg‘or siyosati katta ahamiyatga ega. O‘zgartirishlar va islohotlar, shuningdek, yaxshi boshqaruv tizimi inson kapitalini rivojlantirishning muhim omillaridan biridir. Siyosiy va iqtisodiy barqarorlik odamlarning iqtisodiy faoliyatini samarali tashkil etish va ularni yangi imkoniyatlarga yo‘naltirish uchun zarurdir.

2. Iqtisodiy rivojlanish va investitsiyalar. Investitsiyalarni jalb qilish va iqtisodiy o‘sishni ta’minlash ham inson kapitalining rivojlanishiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir qiladi. Mamlakatda ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, yangi sanoat tarmoqlarini rivojlantirish va infratuzilmani modernizatsiya qilish bilan birga, odamlarning bilim va ko‘nikmalarini oshirish uchun zaruriy resurslar yaratish lozim.

Xulosa qilib aytganda, Inson kapitalini rivojlantirish jamiyatning iqtisodiy va ijtimoiy farovonligini oshirishda katta ahamiyatga ega. Ta’lim, salomatlik, innovatsiya, mehnat bozorini moslashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirish kabi yo‘nalishlar inson kapitalining mustahkamlanishiga olib keladi. Shu bilan birga, davlat va xususiy sektor o‘rtasida hamkorlik, shuningdek, siyosiy barqarorlik, iqtisodiy islohotlar va investitsiyalar jamiyatning kelgusi rivojlanishiga zamin yaratadi. Inson kapitalini rivojlantirish – bu har bir mamlakatning uzoq muddatli muvaffaqiyatining asosi bo‘lib, iqtisodiyotning va jamiyatning barqaror o‘sishini ta’minlaydi.

Inson kapitali iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega bo‘lgan resurs hisoblanadi. Ushbu resursni rivojlantirish va unga investitsiyalar kiritish mamlakatning barqaror iqtisodiy rivoji uchun zarur. Buning uchun davlatlar ta’lim, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy muhitni mustahkamlash, va ish o‘rinlarini ko‘paytirishga ahamiyat berishlari lozim.

Adabiyotlar

1. Bekmuratov, Sh. X. “Inson kapitali va iqtisodiy rivojlanish”. Toshkent: Iqtisodiy fanlar nashriyoti. 2022.

2. Maqsudov, I. “Inson kapitali: nazariy va amaliy muammolar”. Toshkent: “Qonun” nashriyoti. 2021.

3. Sen, A. “Development as Freedom”. Oxford University Press. 1999.

4. Smit, A. “The Wealth of Nations”. London: Methuen & Co. 1776.

5. Tohirov, A. “Inson kapitali va milliy iqtisodiy rivoj”. Toshkent: Moliya va iqtisod nashriyoti. 2020.

СОДЕЙСТВИЕ ЗЕЛЁНЫМ ПРЕОБРАЗОВАНИЯМ: ШАГИ К УСТОЙЧИВОМУ БУДУЩЕМУ

Рахмоназаров Пахлавон Йигиталиевич
И.о. доцента кафедры «Экономика» Ферганский политехнический институт
p.raxmonazarov@ferpi.uz

Аннотация: В статье рассматриваются ключевые аспекты перехода к устойчивому развитию через реализацию зелёных преобразований. Особое внимание уделяется необходимости интеграции экологических принципов в экономические и социальные процессы. Автор(ы) анализируют роль инновационных технологий, устойчивого управления ресурсами и международного сотрудничества в борьбе с изменением климата и деградацией окружающей среды. Представлены практические рекомендации для различных заинтересованных сторон – государств, бизнеса и общества, направленные на реализацию целей устойчивого развития (ЦУР). Делается вывод о том, что успешное содействие зелёным преобразованиям требует скоординированных усилий на глобальном и локальном уровнях, а также изменений в политике, производстве и образе жизни людей.

Ключевые слова: циркулярная экономика, возобновляемые источники энергии, создание зелёных городов, сохранение биологического разнообразия